

Serbski swět. Žro a periferija abo syć?

LUBINA MALINKOWA

W poslednich tydženjach a měsacach napadny wosebje w diskusiji wo Serbskim sejmje džělenje serbskeje Łužicy. We wšelakej měrje přeněmčene kónčiny Łužicy pomjenowachu so husto jako periferija abo nakromne kónčiny serbstwa. Hladajo na ewangelsku Hornju Łužicu wužiwaše serbski politikar w rozprawje wo wólbach do Serbskeho sejma samo wuraz B-Łužicy. Tomu napřečo stajitej so řečnje husto wurazaj »žro« abo »jadrowe kónčiny serbstwa«, hlada-li so na katolski džěl serbskeje Łužicy. Tute kategoriske džělenje a napřecostajenje, wosebje pak podwědome předstawy a hódnoćenje, kiž za tym tča, mam za zahubne. To jedne je to čiste, to jadro, to žórlo, a čím bóle so wot njeho zдалuješ, čím bóle změšane a njeoriginalne so wšitko stanje. Maš jasny centrum, kotremuž je wšo druge koncentrisce při- a podrjadowane; wšitko so řečnje a narodnje z jadra žiwi.

Ze slědženjow wěmy, zo řeč myslenje a předstawy wo swěće formuje a z tym přitomosć a naše jednanje wobwliwuje a postaja. Wobraz wo centrje a periferiji, abo džělenje Łužicy do A-, B- (a C- ?) regionow je wosebje fatalne. Tole njewothódnoća jenož džělo wjele angažowanych ludži pod jara rozdzělnymi wuměnjenjemi, ale njewotpowěduje tež serbskej realiće, wšako bydli w Drježdžanach wjace Serbow hač w Dobrošicach.

Předstawje wo centrumje a periferiji chcyła tuž wobraz syće napřečo stajić. Tutón wotewri nam nowy wid na serbske položenje a z tym tež druge jednanske móžnosće. Kóždy, tež nachwilny, serbski řečny rum je tu dypk-suk w syći. Tak móžemy sej w Praze runje tak kaž w Prawoćicach dypk zarysować, w Berlinje kaž w Bukecach, w Choćebuzu kaž w Chrósćicach, ale tež w Lipsku a Halle, Japanskej abo Americе. Wšitke serbske dypki-suki su přez mjezsobne styki do serbskeje syće splećene, runočasnje pak su přeco tež z druhimi kontekstami zwjazane. Na wšelakich městnach je wosebje wjele dypkow a druhdže zaso je wjetši wotstawk mjez dypkami-sukami. Někotre dypki su wosebje wusko ze sobu splećene, wšako wjazaja jich nimo serbskeho počaha tež regionalne, politiske, nabožne, stawizniske a swójbne styki. Syć je cyłk najwšelakorišich serbskich řečnych rumow a akterow.

Po syćowej teoriji (Netzwerktheorie) su zдалeniše a mjenje do syće splećene dypki, tak mjenowane słabe kontakty (weak ties), wosebje wažne, dokelž je jich inowaciski potencial wyši. Sylnišo do druhich kontekstow zwjazane, stanu so z wažnymi posrědkowarjami nowych idejow, kontaktow a formatow. Za nutřkownu dynamiku a dalewuwiće cyłka hraja tuž runje wone rozsudźacu rolu.

Kaž druge řečne wobrazy ma tež wobraz wo serbskej syći swoje njedostatki a brachi. W tuchwilnej situaciji mam pak jón za konstruktivniši a integratiwniši a dynamiskemu wuwicu skerje wotpowědowacy hač kategoriske a wothódnoćace džělenje serbskeho swěta do centruma a periferije.